

Лиса К.

*студентка II курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.держ.управл., доцент
кафедри міжнародного права, міжнародних
відносин та дипломатії ТНЕУ Дракохруст Т.В.*

МЕХАНІЗМИ МІЖНАРОДНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Поняття “механізм захисту прав та свобод” розкривається як система правових засобів, метою яких є захист прав людини. Потреба в такому захисті виникає при вчиненні певного правопорушення чи об’єктивно протиправного діяння.

Право особи на захист – це матеріальне суб’єктивне право правоохоронного характеру, що виникло в момент порушення суб’єктивного права потерпілого. Слід відзначити дві основні властивості права особи на захист [1].

По-перше, право на захист означає можливість вдатися в необхідних випадках до примусової сили держави, тобто суб’єктом правоохоронного відношення, як правило, повинен бути державний орган, без якого такий примус не є можливим. Тому контрагентами цих правовідносин будуть, з одного боку, носій права на захист, а з іншого – орган державної влади.

Другою властивістю правоохоронних відносин є те, що на їх основі складаються відповідні процесуальні відносини, які опосередковують порядок, процедуру застосування державно-правових заходів юридичної відповідальності та захисту [2,с.12].

Інститут захисту прав та свобод людини і громадянина є системою норм, принципів, умов і вимог, які у сукупності забезпечують додержання прав та свобод та законних інтересів особи. Проте, виходячи з перелічених вище властивостей права особи на захист, даний інститут формують конституційно-правові та інституційні механізми захисту прав та свобод людини і громадянина.

Численні органи, яким притаманна функція міжнародного контролю у сфері прав людини, відрізняються за своєю природою, повноваженнями та принципами діяльності, функціонуючи в різних формах, а саме як політичні органи, квазісудові органи та судові органи. Їм властива своєрідна практика, яка надає необхідний динамізм міжнародному захисту прав людини як галузі міжнародного права. Під впливом цієї практики конкретні права людини можуть набувати характеру правової реальності, виступаючи джерелом права, з якого суди черпають аргументи для вирішення справ, особливо в складних випадках.

Крім того, діяльність контрольних органів, що діють у сфері міжнародного захисту прав людини, сприяє підвищенню відповідальності держав за стан прав людини в їх суспільствах, що у свою чергу зміцнює в них правові основи верховенства права [2,с.49].

Механізми захисту прав людини розглядаються, першочергово, у діаді «людина – держава» внаслідок значної різниці статусів та ресурсів у протидії людині порушенням її прав державою і державними інституціями. Відповідно,

існує суперечність, оскільки держава (уряд) вимушений легалізувати права людини, що мають за мету обмеження прав самої держави. Отже, державні інструменти механізму захисту прав людини створюються під тиском міжнародної громадськості.

Етапи розвитку механізмів захисту прав людини доцільно розглядати в часових межах: «Друга світова війна – наш час». Друга світова війна проілюструвала юридичний феномен, коли держава й демократично обраний уряд здійснив «законодавчо узаконений» нацистським режимом геноцид – тобто, будучи законслухняними громадянами своєї держави нацистські військові коїли «узаконені» злочини проти людства.

Це спонукало міжнародну громадськість до обговорення необхідності обмеження влади держав і урядів, що надалі призвело до виникнення концепції прав людини як невід'ємних і універсальних.

Ключовим етапом розвитку механізмів захисту прав людини вважаємо 1948 рік, коли була прийнята Загальна декларація прав людини (англ. Universal Declaration of Human Rights), в якій вперше було сформульовано права людини як всесвітні стандарти [3].

Важливість юридичного оформлення прав людини полягає саме у необхідності створення механізмів для їх захисту – коли замість призовів до совісті, моральних стандартів, суспільної думки людина має можливість довести своє право. Надалі розвиток механізмів захисту прав людини полягав у розробці міжнародного й відповідного державного законодавства для забезпечення переходу від декларативності прав людини до їх законності й життєдіяльності. Конституційне й законодавче закріплення прав людини захищає людину від влади (як виконавчої, так і судової та законодавчої) і дозволяє людині бути поза досяжністю рішень більшості. Відправною точкою функціонування механізмів захисту прав людини є Рада Європи (Council of Europe) – міжнародна організація, заснована на принципах демократії, верховенства права і прав людини [4].

Отже, механізми та форми міжнародного контролю у сфері забезпечення прав і свобод людини можна умовно поділити на дві великі групи: універсальні та регіональні.

Важливою умовою ефективності функціонування універсальних та регіональних механізмів міжнародного контролю у сфері прав людини є координація їхньої діяльності. В залежності від методів та засобів контролю, що використовуються міжнародними контрольними органами, координація полягає у тому, що при застосуванні процедур індивідуальних чи міждержавних скарг необхідно уникати конфліктів в судочинстві, дублювання судових розглядів, суперечливості в процесі тлумачення положень міжнародних договорів [5, с.83].

Важливо також більш детально визначити порядок застосування урядових звітів, передусім стосовно їх форми і змісту, а при застосуванні міжнародними контрольними органами досліджень на місцях проводити між зацікавленими органами регулярний обмін інформацією щодо виявлених фактів порушень прав людини, звертаючись і до взаємних консультацій.

Список використаних джерел

1. Національний механізм захисту прав та свобод людини. URL: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4221&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=17
2. Бисага Ю.М., Палінчак М.М., Белов Д.М., Данканич М.М. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина. Ужгород, 2003. 57 с.
3. Осятинский В. Введение в концепцию прав человека. URL: <http://edu.helsinki.org.ua/library/philosophy/files/docs/1272481811.pdf>.
4. Юридичний захист прав людини. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/legal-protection-of-human-rights>.
5. Буткевич В. Г. Еволюція критеріїв реформування Європейського суду з прав людини (здобутки і втрати). Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: зб. наук. ст. Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 вересня 2012 р.) / за ред. С.В. Ківалова ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 35.

Музика В.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету.*

*Науковий керівник: д. і. н., професор кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ Грубінко А.В.*

МЕХАНІЗМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ

Проблеми забезпечення національної безпеки є основними напрямками діяльності більшості країн світу. А існування сучасного світу є неможливим без чіткого регламентування взаємовідносин між націями, державами, організаціями, окремими людьми. Тому розробка низки нормативно-правових документів, що визначають статус індивідів, їх права та рівень відповідальності, можливі санкції та покарання у випадку порушення норми закону набувають важливо значення. Особливої актуальності у контексті забезпечення національної безпеки держави набуває дослідження міжнародних механізмів захисту прав людини і дітей зокрема.

Дитина завжди була особливим суб'єктом правовідносин, адже її права і свободи залежали як від волі батьків, так і від політики держави. Ще Домініцій Ульпіан характеризував дитину як особистість з хиткою розважливістю, тому права дитини завжди вимагали особливого захисту держави. Ця проблема пройшла всі періоди історії, зачепила всі країни, але не втратила своєї актуальності і дотепер.

Основними науковцями, праці яких мають вагоме значення для усвідомлення основних особливостей щодо захисту прав дітей у міжнародному аспекті, є Д. Ван-Буерн, В. Вірман, П. Ньюель та інші.

Мета дослідження – виробити теоретичні та практичні підходи щодо вдосконалення механізмів захисту права дитини на міжнародному рівні.

Розпочнемо з того, що міжнародне право виникло не за бажанням окремих людей, груп, класів тощо, а внаслідок реальних суспільних процесів. Міжнародне право – це особлива система юридичних норм і принципів, що